

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 10.9.2026
COM(2026) 660 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**LIIDU ÜLEILMSE MÕJU TUGEVDAMINE: ELi ÄÄREPOOLSEIMATE
PIIRKONDADE UUS STRATEEGILINE VISIOON**

SISUKORD

1.	Sissejuhatus	2
2.	Äärepoolseimad piirkonnad. Võimalused ja probleemid	3
3.	Ambitsioonikas visioon ELi äärepoolseimate piirkondade jaoks	6
3.1.	Äärepoolseimate piirkondade geostrateegiline potentsiaal ja piirkondlik integratsioon	6
3.2.	Konkurentsivõime ja parem juurdepääs ühtsele turule.....	9
3.3.	Kerkus ja valmisolek.....	10
3.4.	Sotsiaalne õiglus ja inimeste toetamine	12
4.	Edasised sammud: tugevam partnerlus ELi äärepoolseimate piirkondadega	14
4.1.	Kehtivatest ELi õigusaktidest tulenevate probleemide lahendamine: õigusaktide pakett	14
4.2.	Dialoogi tugevdamine ja teadlikkuse suurendamine	17
4.3.	Äärepoolseimate piirkondade spetsiifiliste piirangute integreerimine uutesse algatustesse	18
4.4.	ELi poliitika, fondide ja programmide mõju maksimeerimine äärepoolseimates piirkondades	18
4.4.1	Vajadus suurema haldus- ja tehnilise suutlikkuse järele	19
4.4.2	Järgmine mitmeaastane finantsraamistik (2028–2034)	21
5.	Kokkuvõte	23

1. SISSEJUHATUS

Äärepoolseimad piirkonnad on ELi kõige kaugemad osad ja ühtlasi **värvavad maailma**, kuna nad laiendavad ELi kohalolekut Lõuna-Ameerikasse, Kariibi mere piirkonda ning India ja Atlandi ookeanile. Need piirkonnad on Prantsuse Guajaana, Guadeloupe, Martinique, Mayotte, Réunion ja Saint-Martin (Prantsusmaa), Assoorid ja Madeira (Portugal) ning Kanaari saared (Hispaania).

Joonis1: Äärepoolseimate piirkondade asukoht

Seoses geopoliitiliste pingete suurenemisega kogu maailmas muutuvad ELi äärepoolsed piirkonnad üha olulisemaks ELi **strateegiliste tugipunktidenä**. Nende ainulaadseid eeliseid tuleks paremini ära kasutada nii piirkondade endi kui ka kogu ELi ühise hüvangu nimel.

Kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikliga 349 on järjestikused **komisjoni strateegiad**⁽¹⁾ koos sihipäraste seadusandlike meetmetega ning **ELi fondidest ja programmide**st antava eritoetusega avaldanud positiivset mõju äärepoolseimate piirkondade jõukusele. Viimane, 2022. aasta strateegia⁽²⁾ sisaldas ligikaudu 80 meetet äärepoolseimate piirkondade toetamiseks ja see on nüüd täielikult rakendatud, nagu nähtub 2024. aasta rakendamisaruandest⁽³⁾.

Ühtekuuluvuspoliitikal on olnud äärepoolseimate piirkondade arengus keskne roll: ELi 2021.–2027. aasta eelarvest eraldati selleks 9,7 miljardit eurot. See on aidanud mitmekesistada ja ajakohastada majandust, parandanud transporti ja digitaalset ühenduvust, toetanud juurdepääsu olulistele taristutele ja teenustele ning sotsiaalset ühtekuuluvust ja oskuste arendamist. Lisaks eraldas EL samal ajavahemikul põllumajandusele ja kalandusele 6,4 miljardit eurot, aidates oluliselt kaasa äärepoolseimate piirkondade toiduga kindlustatusele ja autonoomiale ning toetades maa- ja rannikukukukondi.

ELi vahendite rakendamisel on siiski endiselt **probleeme sotsiaal-majandusliku arengu**, ebavõrdsuse, ühenduvuse, konkurentsivõime ja täieliku juurdepääsuga ühtsele turule ning haldus- ja tehnilise suutlikkusega. Mandri-Euroopa ja äärepoolseimate piirkondade endi vahel on **suured majanduslikud erinevused**. Kõige ebasoodsamas olukorras olevates

⁽¹⁾ Vastu võetud 2004., 2007., 2008., 2012., 2017. ja 2022. aastal.

⁽²⁾ COM(2022) 198 final.

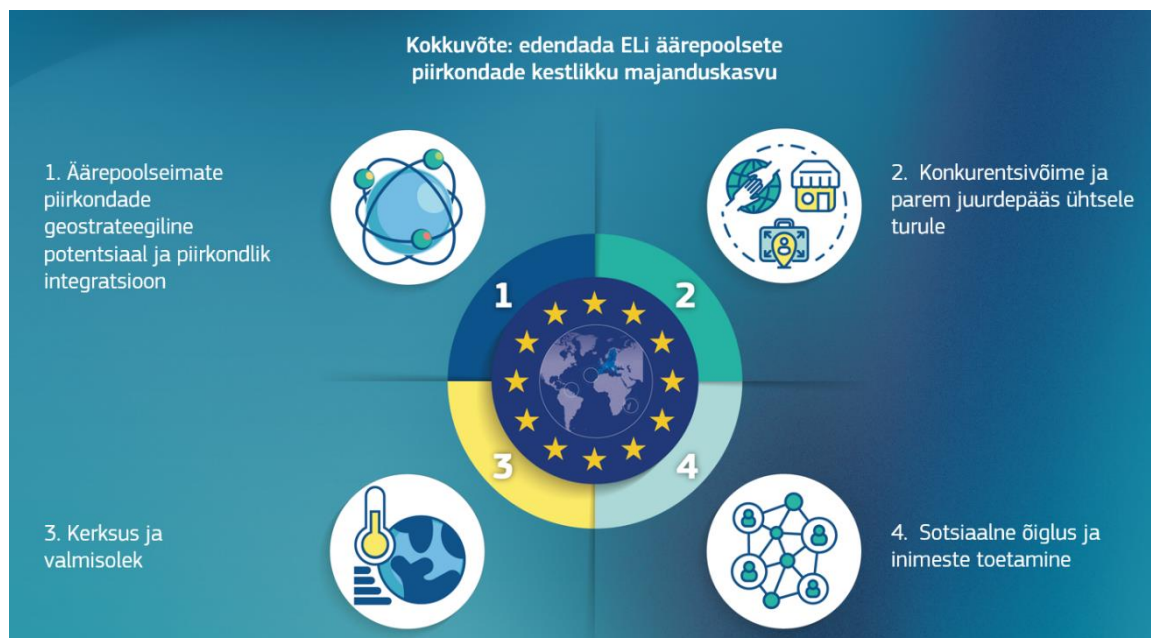
⁽³⁾ COM(2024) 435 final ja SWD(2024) 227 final.

äärepoolseimates piirkondades on juurdepääs põhikaupadele ja -teenustele endiselt piiratud.

Need konkreetsed probleemid ja piirangud koos äärepoolseimate piirkondade geostrateegilisest asukohast tulenevate uute võimalustega nõuavad ELi lähenemisviisi muutmist nende piirkondade suhtes. Vaja on terviklikku, koordineeritud ja kohandatud meetmete kogumit, et tugevdada nende piirkondade toetamist ja hoogustada **sotsiaal-majanduslikku kasvu**, sealhulgas ajakohastades elutähtsat taristut, ning kasutada ära nende täielik **geostrateegiline potentsiaal** nii piirkondade endi kui ka kogu liidu hüvanguks.

Sellega seoses esitatakse käesolevas teatises ELi äärepoolseimate piirkondade **uus strateegia**, et teha paremini kindlaks ELi algatused ja kohandada neid vastavalt kõnealuste piirkondade konkreetsetele vajadustele, probleemidele ja strateegilistele varadele kooskõlas ELi poliitiliste prioriteetidega.

Strateegias keskendutakse **neljale eesmärgile**, et edendada kestlikku majanduskasvu nendes piirkondades.

Joonis 2: Äärepoolseimate piirkondade strateegia põhieesmärgid.

Strateegia eesmärk on arendada ka **tugevamat partnerlust** äärepoolseimate piirkondade, nende liikmesriikide ja komisjoni vahel, tuginedes **ELi toimimise lepingu artikli 349 süstemaatilisele kohaldamisele**.

Lisaks sellele strateegiale esitab komisjon **õigusaktide paketi**, milles tehakse ettepanek teha sihipäraseid muudatusi konkreetsetes ELi valdkondlikes õigusaktides, et lahendada äärepoolseimaid piirkondi mõjutavaid probleeme ja toetada nende majanduskasvu.

Tugevam partnerlus aitab ka **tulevastes ELi algatustes** paremini arvesse võtta äärepoolseimate piirkondade eripära ning **maksimeerida olemasolevaid võimalusi** ELi õigusaktides ja rahastamises.

2. ÄÄREPOOLSEIMAD PIIRKONNAD. VÕIMALUSED JA PROBLEEMID

Äärepoolseimates piirkondades elab **viis miljonit ELi kodanikku** ja need pakuvad kasutamata võimalusi, mis võivad tuua suurt kasu kogu liidule. Asudes strateegilistes kohtades **olulistel mereteedel** ja **peamistel kaubateedel** ning pakkudes olulisi **üleilmseid**

digitaal- ja transpordiühendusi, võivad äärepoolsed piirkonnad mängida olulist rolli ELi kaubanduses, piirkondlikus koostöös, julgeolekus ja kaitses.

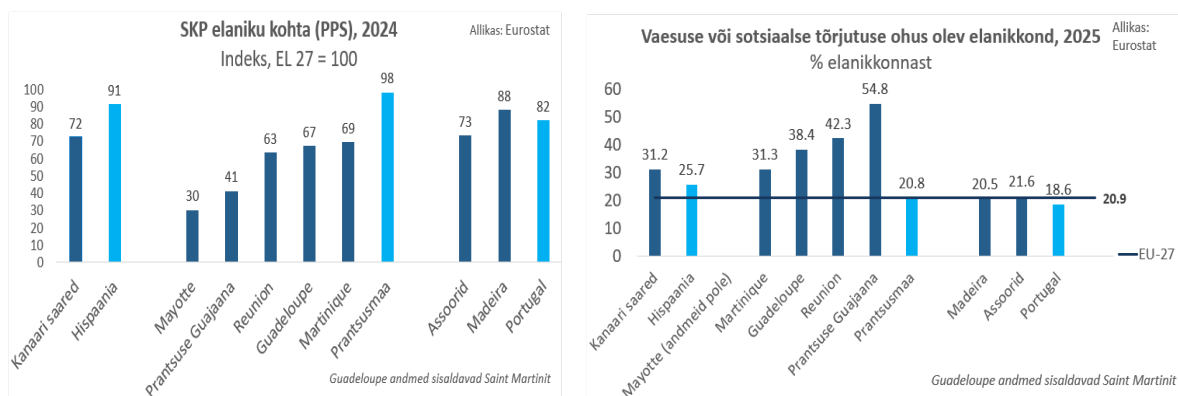
Nende ulatuslikud merealad, mis moodustavad üle poole ELi majandusvöönditest, pakuvad selget potentsiaali **sinimajanduse** ja majanduslike ettevõtmiste jaoks. Nende piirkondade geograafilised iseärasused, kosmodroomid ja tippasemel observatooriumid võimaldavad edendada ELi eesmärke **kosmosesektoris**.

Nende **mitmekesised ökosüsteemid ja kliimatingimused** loovad ELile **teadus- ja innovatsioonivõimalusi biomajanduse** (sh **biotehnoloogia**) ja **mereteaduse** valdkondades. Kuna äärepoolseimad piirkonnad on koduks üle 80 % ELi **elurikkusest**, on nad üliolulised nii maismaa- kui ka merealade looduskaitsealaste jõupingutuste seisukohast. Neil on suur potentsiaal **taastuvate energiaallikate**, sealhulgas päikese-, tuule-, maapõue-, loodete- ja laineenergia arendamiseks, aidates seeläbi kaasa ELi üleminekule puhtale energiale. Samuti on neil head võimalused saada olulisteks kestliku turismi sihtkohtadeks, mis aitaks säilitada nende looduslikku ilu ja ainulaadset kultuuri, parandada elatustaset ning edendada majanduskasvu.

Äärepoolseimad piirkonnad on väga mitmekesised, kuid neil on ühised spetsiifilised probleemid ja püsivad piirangud, mis erinevad ülejäänud ELi omadest. Nendeks on **kaugus, saareline asend**, enamasti **väike pindala, keeruline reljeef**, majanduslik sõltuvus **vähetest sektoritest** ning **suur haavatavus** äärmuslike ilmastikunähtuste, väliste vapustuste ja kriiside korral. Tsüklon Chido (Mayotte) 2024. aastal ja tsüklon Garance (Réunion) 2025. aastal tuletasid teravalt meelde nende piirkondade haavatavust ning vajadust arendada välja tugevamad väärtusahelad, suurem kliimakerksus ja valmisolek kõigiks ohtudeks.

Äärepoolseimate piirkondade **kaugus** (kuni 9 400 km Mandri-Euroopast) toob kaasa suured **ühenduvuse** kulud ning harvad õhu- ja meretransporditeenused, kusjuures Mandri-Euroopasse ei ole muid transpordivõimalusi. Äärepoolseimad piirkonnad on eriti haavatavad väliste vapustuste suhtes, nagu on näidanud COVID-19 kriis,⁽⁴⁾ Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja mõju ja viimasel ajal energiahindade tõus, mille on põhjustanud olukord Lähis-Idas. Need probleemid näitavad **suurt haavatavust kriiside**, geopoliitilise ebastabiilsuse ja rahvusvaheliste tarneahelate häirete korral, mis on tingitud suurest sõltuvusest impordist, fossiilkütustest ja turismist.

Üheksas ühtekuuluvusaruanne näitab,⁽⁵⁾ et nende probleemide tulemuseks on: i) kõrge **töötuse** määr, eelkõige noorte hulgas (alates 29,5 %st Kanaari saartel kuni 40,2 %ni Mayotte'il); ii) **madal sisemajanduse koguprodukt (SKP)** elaniku kohta (kaheksas äärepoolseimas piirkonnas alla 75 % ELi keskmisest, kusjuures Mayotte'i SKP on 30 %, mis on ELi madalaim); iii) suurem **majanduslik ebavõrdsus** ning iv) **madalam**

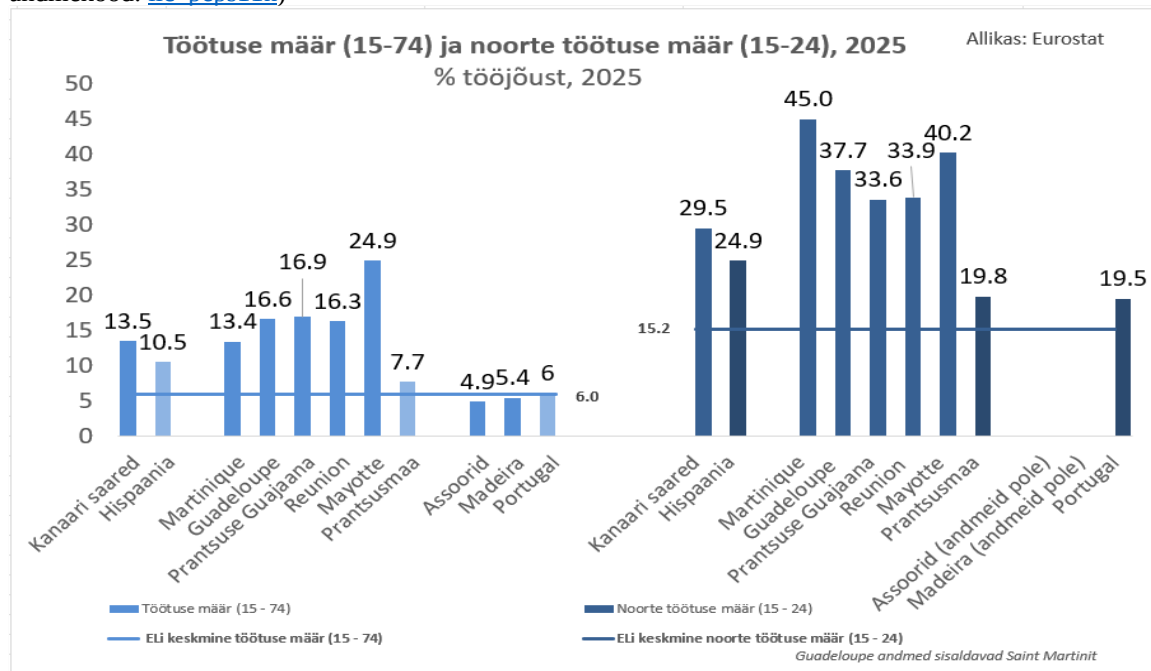

⁽⁴⁾ [Study on the impact of COVID-19 on the Outermost Regions](#) (2021).

⁽⁵⁾ [Üheksas aruanne majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse kohta](#) (märts 2024).

haridustase (suurem madala haridustasemega noorte osakaal ja märkimisväärne arv mittetöötavaid ja mitteõppivaid noori⁽⁶⁾).

Joonis 3. SKP elaniku kohta äärepoolseimates piirkondades, 2024 – Allikas: Eurostat (veebipõhine andmekood: [nama_10r_2gdp](#)), vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olev elanikkond, 2025 (veebipõhine andmekood: [ilc_peps11n](#))

Joonis 4. Töötus ja noorte töötus äärepoolseimates piirkondades, 2025 – Allikas: Eurostat (veebipõhised andmekoodid: [lfst_r_lfu3rt](#) ja [yth_empl_110](#))

Kuigi äärepoolseimatel piirkondadel on palju ühiseid probleeme, on nende probleemide intensiivsus ja mõju erinev, nagu on rõhutatud sõltumatus uuringus elamistingimuste ja valitud põhivajadustele juurdepääsu kohta äärepoolseimates piirkondades⁽⁷⁾. Kõige vähem arenenud äärepoolseimates piirkondades võib olla raske **pääseda ligi põhiteenustele** ja **esmatarbekaupadele**, nagu põhitoitudained, puhas vesi, eluase, elekter, kanalisatsioon, tervishoid ja haridus.

Paljusid neist piirkondadest mõjutavad **demograafilised probleemid**. Prognooside kohaselt väheneb Martinique'i, Guadeloupe'i, Assooride ja Madeira elanikkond aastatel 2025–2050 ligikaudu 15–25 %, mis kajastab madalat sündimust (umbes 1,3–1,5 sündi naise kohta) ja noorte täiskasvanute väljavoolu. 65aastaste ja vanemate elanike osakaal tõuseb ühe kolmandiku ja poole vahele, mis tähendab, et need piirkonnad kuuluvad ELi kõige kiiremini vananevate piirkondade hulka. Prantsuse Guajaana ja Mayotte on seevastu ELi kaks noorimat piirkonda, kus sündimuskordaja on ELi kõrgeim (umbes 3,0–3,5 sündi naise kohta) ning samal ajavahemikul prognoositakse tugevat rahvastiku kasvu (umbes 50 %)⁽⁸⁾.

Teised piirkonnad seisavad silmitsi konkreetsete probleemidega, nagu **tugev rändesurve** Mayotte'il, Kanaari saartel ja Prantsuse Guajaanas, eelkõige saatjata alaealiste puhul.

Oma geograafilise asukoha tõttu on nad eriti haavatavad ka **julgeolekuohtude ja -riskide** suhtes. Näiteks nende ulatuslike merepiirkondadega kaasnevad suured julgeolekuriskid, nagu Ladina-Ameerikast, Kariibi mere piirkonnast ja Lääne-Aafrikast pärit uimastikaubandus. Seda haavatavust süvendab veelgi mereühendus, sealhulgas

⁽⁶⁾ Allikas: Eurostat 2025. aasta kohta.

⁽⁷⁾ [Study on living conditions and access to selected basic needs - Publications Office of the EU](#) (jaanuar 2024).

⁽⁸⁾ Eurostat, rahvastikuprognosisid piirkondlikul tasandil – EUROPOP25 (proj_25r, 2026).

tarneahelate kaudu, mis hõlbustab juurdepääsu Mandri-Euroopale, nagu on kindlaks määratud ELi narkostrategias⁽⁹⁾ ja ELi tegevuskavas võitluseks uimastikaubanduse vastu⁽¹⁰⁾. Mõnes neist piirkondadest on ka **elukallidus** järsult tõusnud, peamiselt esmatarbekaupade (Prantsusmaa äärepoolseimad piirkonnad) ja eluasemete (Kanaari saared ja Madeira) puhul.

Piirangute ja spetsiifiliste probleemide püsiv ja kombineeritud mõju kahjustab nende piirkondade konkurentsivõimet ja sotsiaal-majanduslikku arengut ning vähendab sotsiaalset õiglust ja üldist vastupanuvõimet. Selle tulemusena on neil **raske ühtsest turust täielikult osa saada ja selle eeliseid ära kasutada** ning oma suurt potentsiaali realiseerida.

3. AMBITSIOONIKAS VISIOON ELI ÄÄREPOOLSEIMATE PIIRKONDADE JAOKS

Komisjon on täielikult pühendunud koostööle äärepoolseimate piirkondade ja nende liikmesriikidega, et luua tugev raamistik kõnealuste piirkondade kestliku majanduskasvu hoogustamiseks ja seal elavate inimeste elukvaliteedi parandamiseks.

Selle strateegia raames võetavate meetmete eesmärk on täiendada meetmeid, mida võtavad **piirkonnad** ise ja vastavad **liikmesriigid**, kes jäävad **peamiselt vastutavaks** kohandatud arengustrateegiate kujundamise ja rakendamise eest. Samal ajal on oluline **koordineeritud** ja **sektoriülene ELi lähenemisviis** tagamaks, et äärepoolseimate piirkondade edusammud aitavad kaasa ELi üldise heaolu, strateegilise autonoomia ja valmisoleku eesmärkide saavutamisele.

Käesolevas teatises esitatakse üldine visioon, mis on üles ehitatud **neljale põhieesmärgile**, mis on tihedalt seotud praeguse geopoliitilise konteksti ja ELi poliitiliste prioriteetidega.

3.1. Äärepoolseimate piirkondade geostrateegiline potentsiaal ja piirkondlik integratsioon

Äärepoolseimatel piirkondadel on **oluline roll ELi kohalolu** tugevdamisel Lõuna-Ameerikas, Kariibi mere piirkonnas ning India ja Atlandi ookeanis.

Kõnealused piirkonnad aitavad kaasa ELi **välis-, kaubandus-, julgeoleku- ja kaitsepoliitikale**, mis on võtmetähtsusega **koostööks** ja sidemete loomiseks **äärepoolseimate piirkondade, naabruses asuvate kolmandate riikide ning ülemeremaade ja -territooriumide** vahel. Sellist koostööd tuleb edendada ühiste algatuste väljatöötamise kaudu, kooskõlas ühiselt kindlaksmääratud piirkondlike prioriteetidega, et tugevdada nende konkurentsivõimet ja piirkondlikku integratsiooni. Äärepoolseimad piirkonnad võivad toimida **struktureeritud piirkondliku kaasamise** tegevusplatvormidena ning tugineda piirkondlikele majandusökosüsteemidele ja oma liikmesusele piirkondlikes organisatsioonides, kuna neil on ühised probleemid oma naabritega.

EL tugineb koostööle äärepoolseimate piirkondade naabritega, sealhulgas olemasolevate lepingute ja algatuste kaudu **Aafrika, Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna ning India**

⁽⁹⁾ [Nõukogu 5. märtsi 2026. aasta järeldused ELi narkootikumidealase strateegilise raamistiku kohta.](#)

⁽¹⁰⁾ [Nõukogu järeldused ELi uue, ebaseadusliku uimastikaubanduse vastase võitluse tegevuskava rakendamise kohta.](#)

ja Vaikse ookeani piirkonnaga (Samoa leping,⁽¹¹⁾ ELi ning Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna strateegiline partnerlus⁽¹²⁾ ning ELi ning India ja Vaikse ookeani piirkonna strateegia⁽¹³⁾). Lisaks töötatakse selle nimel, et edendada koostööd äärepoolseimate piirkondade, ülemeremaade ja -territooriumide ning väikeste arenevate saareriikide vahel, kuna neil on mõned ühised tunnused.

EL toetab äärepoolseimate piirkondade **piirkondlikku integratsiooni** Interregi programmide kaudu. Lisaks tuleks ühiselt põhjalikumalt uurida võimalusi, mida pakuvad ELi kaubanduslepingud ja piirkondlikud organisatsioonid, nagu Kariibi Ühendus (CARICOM)⁽¹⁴⁾ ja Ida-Kariibi Riikide Organisatsioon (OECS),⁽¹⁵⁾ et tugevdada majanduskoostööd ja piirkondlikke kaubandusvõimalusi. Äärepoolseimad piirkonnad võivad toimida ka ELi ja selle liikmesriikide piirkondlike **logistikakeskustena**, tugevdades liidu suutlikkust anda kiiret abi ning reageerida kriisidele ja katastroofidele naaberriikides ja -territooriumidel ning vajaduse korral repatrieerida ELi kodanikke.

Nende piirkondade **kosmose- ja kaitsealase** suutlikkuse tugevdamine annab ELile selget lisaväärtust. Äärepoolseimad piirkonnad juba aitavad kaasa ELi **autonoomsele juurdepääsule kosmosele** tänu oma maapealsele taristule ning satelliitside üles- ja allalinkide suutlikkusele, samuti Maa seirele ja luurevõimele, mida Mandri-Euroopast ei ole võimalik teostada⁽¹⁶⁾. Tänu oma strateegilisele asukohale pakuvad need piirkonnad mitmesuguseid asukohti ELi kosmosetaristule, parandades seeläbi ELi kosmosesüsteemide füüsilist kerksust⁽¹⁷⁾.

Äärepoolseimatel piirkondadel on oluline strateegiline roll ka Euroopa **kaitse- ja julgeolekupoliitikas** ning **suutlikkuse suurendamise alase koostöö** edendamisel liitlastega. Nende geograafiline asukoht üleilmsete mereteede läheduses pakub enneolematut väärtust kaitse ja julgeoleku jaoks olulistest valdkondades,⁽¹⁸⁾ sealhulgas meresõidu turvalisus ja seire, teadlikkus mere- ja õhualadest, droonid ja droonitõrje ning kosmos. Selle strateegilise potentsiaali ärakasutamine on keskse tähtsusega, et saavutada 2030. aastaks kaitsevalmidus ja rakendada ELi merendusjulgeoleku strateegiat⁽¹⁹⁾.

Kõnealused piirkonnad võivad toimida julgeolekukeskustena, kuna mõnes neist asuvad **tipptasemel sõjalised rajatised ja polügoonid**. Lisaks võivad äärepoolseimad piirkonnad olla ELi julgeolekustruktuuris kriitilise tähtsusega **geostrateegilised sõlmpunktid**, sealhulgas sõjalise liikuvuse ja õiguskaitseoperatsioonide **operatiivkeskustena**.

⁽¹¹⁾ Samoa leping on ELi ning Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide organisatsiooni (AKVRO) vaheline partnerlusleping, millega nähakse ette koostöö tugevdamine äärepoolseimate piirkondadega.

⁽¹²⁾ Kahe piirkonna vaheline raamistik ELi ning 33 Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna riigi vahel.

⁽¹³⁾ Ühisteatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule ELi strateegia kohta koostööks India ja Vaikse ookeani piirkonnas JOIN(2021) 24 final.

⁽¹⁴⁾ CARICOM ehk Kariibi Ühendus on Kariibi mere piirkonna riikide piirkondlik organisatsioon, mille tegevus keskendub majanduslikule integratsioonile, koostööle ja koordineeritud välispoliitikale.

⁽¹⁵⁾ OECS on valitsustevaheline organisatsioon, mis edendab Kariibi mere idaosa riikide majanduslikku integratsiooni, piirkondlikku koostööd ja kestlikku arengut.

⁽¹⁶⁾ Kourou (Prantsuse Guajaana) on ELi peamine juurdepääsupunkt kosmosesektorile; Santa Maria kosmodroomid Assooridel; mitmed observatooriumid Kanaari saartel.

⁽¹⁷⁾ Galileo rajatised (juhtimisjaam, sensorjaamad, otsingu- ja päästetegevuse jaamad) Réunionil, Kanaari saartel ja Assooridel.

⁽¹⁸⁾ [Valge raamat Euroopa kaitsevalmiduse kohta](#) ja [Euroopa julgeolekumeetmeid](#) (SAFE) käsitlev määrus. (EL) 2025/1106.

⁽¹⁹⁾ JOIN(2023) 8. [Ühisteatis, milles käsitletakse ajakohastatud ELi merendusjulgeoleku strateegiat ja selle tegevuskava: „Tõhustatud ELi merendusjulgeoleku strateegia muutuvate merendusotudega toimetulekuks“.](#)

Kooskõlas uimastikaubanduse vastase võitluse Euroopa tegevuskavaga⁽²⁰⁾ tuleks läbi viia operatsioone, et tõkestada **uimastikaubandust**, millega tegelevad äärepoolseimates piirkondades, nende kaudu või nende läheduses tegutsevad kuritegelikud rühmitused.

Eespool nimetatud eesmärgi saavutamiseks teeb komisjon järgmist.

- Tõhustab ELi sise- ja välispoliitika koordineerimist, et kasutada ära äärepoolseimate piirkondade strateegilist asukohta, näiteks ELi ülemaailmsete geograafiliste strateegiate ja algatuste, sealhulgas naabruspoliitika läbivaatamisel.
- Toetab piirkondlikku integratsiooni ja koostööd naaberpiirkondade ja -organisatsioonide ning ülemeremaade ja -territooriumidega (sealhulgas kaasates strateegia „Global Gateway“ raames erainvesteeringuid) ning osalemist Euroopa tiimi tegevuses. ELi jaoks eriti olulised valdkonnad on järgmised: mariadru väärimine, kestlik majandusareng, transport ja digitaalne ühendatus, merendusküsimused, energiasüsteemi ümberkujundamine, teadusuuringud ja innovatsioon, kerksus, julgeolek, katastroofiohu juhtimine ning loodusõnnetustele kiire reageerimise koordineerimine, nt Stormwatchi abil.
- Edendab piirkondlikku koostööd, tugevdades tulevaste Interregi kavade raames rahastamise vastastikust täiendavust ja tagades kooskõla instrumendi „Globaalne Euroopa“ määrusega, otsusega ülemeremaade ja -territooriumide, sealhulgas Gröönimaa assotsieerimise kohta ning muude rahastamisallikatega (nt Euroopa Investeeringuspank).
- Teeb koostööd liikmesriikidega ja jätkab Atlandi makropiirkondliku strateegia ettevalmistamist, nagu taotles Euroopa Ülemkogu 2025. aasta detsembris,⁽²¹⁾ ning tagab äärepoolseimate piirkondade aktiivse osalemise Makaroneesias (Assoorid, Madeira, Kanaari saared).
- Suurendab teadlikkust kaubanduslepingute pakutavatest võimalustest, et äärepoolseimad piirkonnad saaksid paremini lõimuda üleilmsete kaubavoogudega ja suurendada kaubavahetust oma piirkondlike partneritega, eelkõige strateegiliste toodete puhul.
- Tõhustab äärepoolseimates piirkondades kosmose-, julgeoleku- ja kaitsevõimet järgmiselt:
 - suurendab panust kosmosesektorisse, sealhulgas maapealsetesse taristutesse, nagu kosmodroomid ning satelliitide üles- ja allalinkide tugijaamad;
 - aitab luua piirkondlikke kaitsesüsteeme koos eesmist tegevusbaaside ja formeerimisaladega ning olukorratundlikkuse ja mere- ja õhuseire platvorme;
 - teeb tihedas koostöös liikmesriikidega kindlaks sihipärased ajakohastamisvajadused, et parandada nende olulise taristu kerksust ja kaitset kooskõlas ELi sõjalise liikuvuse koridorides seatud prioriteetidega;
 - toetab äärepoolseimate piirkondade ja nende liikmesriikide suutlikkust reageerida merendusjulgeoleku ohtudele ELi merendusjulgeoleku strateegia, Djibouti toimimisjuhendi⁽²²⁾ ja ELi narkostrateegia raames.

⁽²⁰⁾ COM(2025) 744 final.

⁽²¹⁾ [Euroopa Ülemkogu järeldused, 18. detsember 2025.](#)

⁽²²⁾ Djibouti toimimisjuhend on India ookeani lääneosas ja Adeni lahes meresõidu turvalisuse oluline raamistik ning selle eesmärk on võidelda piraatluse ja laevade relvastatud röövimise vastu.

3.2. Konkurentsivõime ja parem juurdepääs ühtsele turule

Enamik äärepoolseimaid piirkondi seisab jätkuvalt silmitsi märkimisväärse konkurentsivõime mahajäämusega ülejäänud ELi suhtes. Nad vajavad suuremat toetust, et edendada majanduskasvu, innovatsiooni ja majanduse mitmekesistamist ning pakkuda kohalikele inimestele rohkem võimalusi.

Nende turu väiksus, piiratud mastaabisääst ja kõrge elukallidus vähendavad atraktiivsust investeringute sihtkohana. Selleks et tugevdada sealsete ettevõtjate, sealhulgas väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) **konkurentsivõimet** ning parandada nende juurdepääsu ühtsele turule, võtab komisjon meetmeid, et kasutada ära nende piirkondade **eeliseid** ning toetada strateegilisi tooteid ja kõige **paljutootavamaid sektoreid** (kalandus ja sinimajandus, biotehnoloogia, taastuvenergia, turism, kaubandus ja logistika). Kõnealused meetmed võivad aidata maksimeerida ELi investeringute mõju äärepoolseimates piirkondades ning edendada ELi tehnoloogiatega, standardite ja innovatsiooni kasutuselevõttu.

Õhu- ja meretranspordivõrgud on äärepoolseimate piirkondade konkurentsivõime ja kerkuse jaoks üliolulised. Transpordiühendused soodustavad **ettevõtlust, kaubandust ja turismi** ning on jätkuvalt olulised, et tagada **territoriaalne järjepidevus** Mandri-Euroopaga ning juurdepääs olulistele kaupadele ja teenustele.

Teadusuuringutel ning ELi **haridus-, digi- ja kultuuripoliitikal** on oluline roll äärepoolseimate piirkondade arukal spetsialiseerumisel ning ELi **elurikkuse** ja kliimaeesmärkide saavutamisel. Nende piirkondade teadus- ja koolitussuutlikkus kõrghariduse valdkonnas võib suurendada piirkondlikku mõju ja hõlbustada integreerumist kahe piirkonna vahelistesse koostööraamistikesse. ELi **konkurentsi- ja maksupoliitika** kohandamisel äärepoolseimate piirkondade kohalike oludega on samuti oluline roll nende konkurentsivõime toetamisel.

Eespool nimetatud eesmärkide saavutamiseks teeb komisjon järgmist.

- Tugevdab äärepoolseimate piirkondade sadamate konkurentsivõimet ELi sadamastrateegia raames, keskendudes ühendatuse, turvalisuse, ohutuse, elektrifitseerimise ja võrkudele juurdepääsu parandamisele eri rahastamisvahendite, sealhulgas ühtekuuluvusfondide ja konkurentsipõhiste programmide, näiteks Euroopa ühendamise rahastu transpordiharu kaudu⁽²³⁾.
- Julgustab selliste ELi kosmoseteenuste kasutamist nagu ELi riikliku satelliitide programm (GOVSATCOM) ning satelliitide abil tagatava vastupidavuse, ühenduvuse ja turvalisuse taristu (IRIS2), sealhulgas aladel, mis ei ole kaabli kaudu juurdepääsetavad või kus maapealsed süsteemid ei ole kättesaadavad.
- Jätkab äärepoolseimate piirkondade eripära arvessevõtmist mõjuhinnaangutes ja hindamistes, mis on seotud eelseisvate asjaomaste kaubanduslepingute läbirääkimistega ning selliste lepingute süvendamisega. Vajaduse korral kaalutakse kaitsemeetmeid tundlikele toodetele.
- Toetab teadusuuringuid ja innovatsiooni, et arendada äärepoolseimate piirkondade konkurentsieliseid, eelkõige programmi „Euroopa horisont“ ja tulevase Euroopa Konkurentsivõime Fondi kaudu. Edendab nende majanduste keskkonna-, kliima- ja digipööret ning innovatsiooni põllumajanduses, et saavutada naaberriikide ees

⁽²³⁾ [Euroopa ühendamise rahastu – Transport](#)

konkurentsieelis, nt ELi kahe piirkonna vaheliste teadusuuringute ja innovatsiooni alaste koostöökavade kaudu ELi ja CELACi koostöö raames⁽²⁴⁾.

- Edendab arukat spetsialiseerumist kohaliku majanduse arendamisel ja mitmekesistamisel, keskendudes järgmisele:
 - kosmos, julgeolek ja kaitse (tulevane Euroopa kosmosekilbi tegevuskava, läbivaadatud ELi merendusjulgeoleku strateegia);
 - energeetika (energia mitmekesistamise ja puhtale energiale ülemineku võimalused tulevase energialiidu paketi raames eelseisvaks aastakümneks);
 - kalandus, kestlik sinimajandus ja maailmameri (tulevane maailmamere käsitlev Euroopa õigusakt ning kalanduse ja vesiviljeluse visioon 2040).
- Edendab põllumajandust ja toiduga kindlustatust meetmete abil, mille eesmärk on tugevdada põllumajandustegevuse konkurentsivõimet, toetada kohalikku põllumajandustootmist, edendada mitmekesistamist ja parandada kohalike toodete turulepääsu, kasutades ühise põllumajanduspoliitika asjakohaseid vahendeid.
- Jätkab kalalaevastiku arengu ja kalavarude olukorra jälgimist äärepoolseimates piirkondades, tuginedes teaduslikele nõuannetele, eelkõige ajakohastatud suunistele⁽²⁵⁾ alla 12 meetri pikkuste laevade laevastikusegmentide püügivõimsuse ja -võimaluste vahelise tasakaalu analüüsimiseks.
- Tegeleb konkreetsete sotsiaal-majanduslike piirangutega maksupoliitika abil, eelkõige AIEMi⁽²⁶⁾ käsitlevate nõukogu otsuste eelseisva läbivaatamise kaudu.
- Edendab kestlikku turismi, sealhulgas äärepoolseimate piirkondade osalemise kaudu tulevases ELi kestliku turismi strateegias ja sellega seotud algatustes, nagu Euroopa turismioskuste akadeemia ja tulevane Euroopa ühtne turismiandmeruum.

3.3. Kerksus ja valmisolek

Arvestades äärepoolseimate piirkondade suurt haavatavust, peavad nad olema valmis reageerima välistele vapustustele, sealhulgas **keskkonnaprobleemidele** (nt mariadru), **kliimamuutustele**, **loodusõnnetustele ja -ohtudele** (nt tsüklonid), **merereostusele ja tarneahela häiretele**.

Äärepoolseimad piirkonnad saaksid kasu ka tõhusamast **toiduga kindlustatusest ja mitmekesistamisest** ning inimeste ja loomade tervise paremast kaitsest. Kõnealused piirkonnad võivad veelgi aidata kaasa Maa seirele ja andmete kogumisele maa- ja veepoliitika jälgimiseks ja hindamiseks. 2025. aastal vastu võetud Euroopa maailmamerepakt, Copernicuse programm ja algatus „OceanEye“⁽²⁷⁾ toetavad neid eesmärgi, edendades rannikualade kerksust ning ökosüsteemide kaitset ja taastamist.

Samuti tuleb tugevdada **kriisiks valmisoleku ja kriisile reageerimise** mehhanisme ning **energia- ja veealast** sõltumatust, võttes arvesse äärepoolseimate piirkondade kaugust

⁽²⁴⁾ Kõrgetasemeline poliitiline dialoog ELi ja selle liikmesriikide ning Ladina-Ameerika ja Kariibi Riikide Ühenduse (CELAC) vahelise kahe piirkonna partnerluse üle, et koostada ELi ning Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna partnerluse raames uus teadusuuringute ja innovatsiooni alase koostöö tegevuskava.

⁽²⁵⁾ COM(2025) 798 final.

⁽²⁶⁾ AIEM (Arbitrio sobre Importaciones y Entregas de Mercancías en las Islas Canarias) on Kanaari saartele eriomane maks (nõukogu otsus (EL) 2020/1792 (COM 2020/355)).

⁽²⁷⁾ „OceanEye: ELi maailmamere seire algatus“ – COM(2026) 268.

Mandri-Euroopast, nende ühendamata võrke ja julgeolekuprobleeme. Jätkuvalt oluline on toetada tulevastes algatustes varude loomist,⁽²⁸⁾ **taastuvenegiat, energiatõhusust ja energia salvestamist** ning tugevdada **ühenduste** ja **elutähtsa taristu** (nt sadamad, lennujaamad, merealused kaablid ja energiavõrgud) ning **piirkondlike väärtusahelate** kerkust.

Valdkondade kerkuse suurendamiseks on ülioluline, et **keskkonna-, kliima-, põllumajandus- ja tervise**poliitika oleks kohandatud äärepoolsete piirkondade tegelike oludega (nt veemajandus ja selle kerkus, looduskaitse, jäätmekäitlus ja ringmajandus, toiduohutus, põllumajandus ja kalandus). Äärepoolseimate piirkondade geograafilise asukohaga kaasneb suurem **julgeoleku** ja **välise vapustuste oht**. Nendel piirkondadel on piiratud võime rakendada julgeolekumeetmeid (nt inimkaubanduse, rahapesu ja teatavate naaberriikide poliitilise ebastabiilsuse vastu) ning nad on **hübriidohtude** (nt merealuste digikaablite katkestused) suhtes eriti haavatavad. **Ebaseadusliku rände** ja piirihalduse probleemide lahendamine on veel üks oluline prioriteet nende üldise kerkuse tagamiseks.

Eespool nimetatud eesmärkide saavutamiseks teeb komisjon järgmist.

- Toetab äärepoolseimaid piirkondi kliimamuutustega kohanemise, kerkuse ja valmisoleku suurendamisel, tuginedes ELi missioonide tulemustele, sealhulgas tulevase Euroopa integreeritud kliimakerksuse raamistiku abil.
- Edendab investeringuid ja sünergiaid ELi fondide vahel, et suurendada elutähtsa taristu (nt sadamad ja lennujaamad) ja digitaristu (nt merekaablid, varuühendused ja kaitse küberrünnete eest) kerkust.
- Soodustab looduspõhise ülejutuskaits (mangroovid, korallrahud, märgalade taastamine) integreerimist kerkusinvesteeringutesse.
- Edendab Copernicuse hädaabi-, mere- ja maismaateenuste ning rannikukeskuse kasutamist, et ennetada ja jälgida võimalikke looduslike ohte (nt meretaseme tõus, ülejutused) ning toetada kestlikku kalandust, turismi ja teadust. Tagab, et algatuse „OceanEye“ rakendamisel võetakse arvesse äärepoolseimate piirkondade eripära.
- Toetab põllumajandustootjaid ja tugevdab põllumajanduse tarneahelaid äärepoolseimates piirkondades, edendades põllumajanduse mitmekesistamist ja kliimamuutustele vastupanuvõimelisi põllukultuure, et tõhustada kohalikku tootmist ja toiduga kindlustatust.
- Tugevdab jõupingutusi ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu võitlemiseks äärepoolseimate piirkondade merevööndites, sealhulgas tihedama koostöö kaudu kolmandate riikidega ja Euroopa Kalanduskontrolli Ameti (EFCA) sihipärase toetuse kaudu, et parandada liikmesriikide seire- ja kontrollitegevust.
- Jätkab äärepoolseimate piirkondade toetamist nende väga haruldaste esmaste ökosüsteemide kaitsmisel, sealhulgas programmi LIFE raames selliste algatuste kaudu nagu BEST.
- Toetab äärepoolseimaid piirkondi suurte keskkonna ja elurikkuse alaste probleemide (nt mariadru, reostus, elurikkuse vähenemine, tolmeldajad ja invasiivsed võõrliigid, jäätmete kogumine ja töötlemine, veekerkus) ning keskkonnakuritegude (nt kulla

⁽²⁸⁾ „ELi varude loomise strateegia: ELi materiaalse kriisivalmiduse suurendamine“, COM(2025) 528 final.

sõelumine, salaküttimine) lahendamisel, sealhulgas spetsiaalse dialoogi ja seminaride kaudu.

- Jätkab koostööd asjaomaste ametiasutustega seoses mariadru ladustamise ja töötlemisega ning prügiladirektiivi pakutava paindlikkusega.
- Edendab energiasüsteemi ümberkujundamist ja parandab energiasõltumatust meetmete abil, millega toetatakse väikeseid ja isoleeritud energiasüsteeme ja energiakogukondi, eelkõige algatuse „ELi saarte puhas energia“ kaudu kodanike energiapaketi raames.
- Hindab komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskuse spetsiaalse uuringu kaudu äärepoolseimate piirkondade päikese- ja tuuleenergia tootmise potentsiaali, mis aitab kaasa nende energiajulgeolekule.
- Tugevdab kriisiks valmisolekut ja kriisile reageerimist järgnevalt:
 - asjaomaste liikmesriikide ja äärepoolseimate piirkondade toetamine ELi kriisivalmiduse strateegia kohaste järelmeetmete rakendamisel, näiteks seoses oluliste teenuste järjepidevuse ja tarneahela kerksusega;
 - katastroofijärgse taasteabi jätkamine (sealhulgas ühtekuuluvusfondidest, ELi Solidaarsusfondist ning kavandatud riikliku ja piirkondliku partnerluse kavade ja ELi rahastust);
 - liidu tervisekriise käsitleva valmisoleku- ja reageerimiskava järelmeetmed;
 - tugevdatud katastroofiohu juhtimise alased jõupingutused, viies need vastavusse ELi ning Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna riikide vahelise katastroofiohu juhtimist käsitleva vastastikuse mõistmise memorandumi alusel toimuvate ja kavandatud tegevustega.
- Toetab liikmesriike äärepoolseimate piirkondade julgeolekuolukorra hindamisel, võttes arvesse sisejulgeoleku strateegiat, ELi narkostrateegiat ja uimastikaubanduse vastase võitluse ELi tegevuskava, eelkõige seoses rahvusvaheliste mereohtudega.
- Toetab võimaluse korral meetmeid, millega võideldakse organiseeritud kuritegelike rühmituste, eelkõige rahapesu, korruptsiooni ja ELi suunduva uimastikaubandusega seotud rühmituste sisseimbumise ning äärepoolseimatesse piirkondadesse ja Mandri-Euroopasse suunduvate kuritegelike operatsioonide vastu.
- Toetab ebaseadusliku rände haldamist, sealhulgas tulevase algatuse kaudu, mille eesmärk on tugevdada Frontexit ja digitaliseerida tagasisaatmisprotsess.
- Võtab ELi rände- ja varjupaigaleppe eelseisval läbivaatamisel arvesse konkreetseid rändeprobleeme äärepoolseimates piirkondades, näiteks seoses piirihalduse ja -kontrolli, rändajate integreerimise ja saatjata alaealiste olukorraga.

3.4. Sotsiaalne õiglus ja inimeste toetamine

Äärepoolseimates piirkondades elavad inimesed on palju suuremas vaesuse ohus kui muu ELi elanikkond. ELi esimeses vaesusevastases strateegias tunnistatakse, et sotsiaalteenuste kättesaadavuse tagamine on äärepoolseimates piirkondades eriti suur väljakutse. On selge vajadus parandada juurdepääsu **puhtale veele ja kanalisatsioonile** (eriti Mayotte'il ja Prantsuse Guajaanas) ning **tervishoiuteenustele**.

Teenuste miinimumstandardite tagamiseks soovitatakse komisjoni tõhusa vaesusevastase poliitika põhimõtetes,⁽²⁹⁾ et riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud ametiasutused peaksid toetama uuenduslike teenuste osutamise mudeleid, mobiilseid ja vahetult inimeste juures osutatavaid teenuseid, ohutuid ja usaldusväärseid transpordilahendusi teenuste kättesaadavuse parandamiseks ning sihipäraselt investeringute kavandamist püsivate teenuselünkade kõrvaldamiseks. Komisjon jätkab liikmesriikide toetamist äärepoolseimate piirkondade elanike **põhivajaduste** rahuldamisel ühtekuuluvuspoliitika ja muude poliitikavaldkondade, sealhulgas sotsiaal-, tööhõive-, keskkonna-, tervise- ja eluasemepoliitika kaudu.

Komisjon aitab tegelda ka paljusid äärepoolseimaid piirkondi mõjutava **kõrge elukalliduse** ja **eluasemekriisiga**, et vähendada ebavõrdsust.

Selleks et edendada sotsiaalset õiglust ning vähendada piirkondlikke ja territoriaalseid erinevusi kooskõlas teatisega Euroopa sotsiaalõiguste samba kohta,³⁰ toetab komisjon jätkuvalt investeringuid **kvaliteetsesse haridusse, koolitusse** ja **tööhõivesse** äärepoolseimates piirkondades, eelkõige ühtekuuluvuspoliitika fondide ning tulevaste riikliku ja piirkondliku partnerluse kavade kaudu. See aitab vähendada **oskuste** ja **tööjõu nappust** ning parandada **noorte** juurdepääsu tööturule ja piirkondlikku koostööd kõrghariduse valdkonnas. Koos sihipärase **sotsiaalse kaasamise** programmidega loovad need meetmed kohalikul tasandil võimalusi tagada õigus jääda oma kodukohta ning **juurdepääs tervishoiule, pikaajalisele hooldusele ja muudele esmatähtsatele teenustele**. **Inimkapitali** arendamine äärepoolseimates piirkondades aitab omakorda mitmekesistada majandustegevust, hoogustada ettevõtlust ning laiendada kaubandus- ja liikuvusvõimalusi naaberriikide ja ülejäänud ELiga.

Eespool nimetatud eesmärkide saavutamiseks teeb komisjon järgmist.

- Jätkab äärepoolseimate piirkondade eripära kajastamist vaesuse vähendamise ja sotsiaalse kaasamise algatustes, sealhulgas ELi vaesusevastase strateegia järelmeetmetes, teatistes laste vaesuslõksust väljaaitamise kohta, millega tugevdatakse Euroopa lastegarantiid, ja 2026. aasta teatistes Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise kohta.
- Kasutab täiel määral ära ELi vahendeid, eelkõige ühtekuuluvuspoliitika fonde ning tulevase riikliku ja piirkondliku partnerluse kavasid, et toetada noorte tööhõivet ja tööjõu liikuvust, laiendada juurdepääsu haridusele ja oskuste arendamisele, võidelda vaesuse vastu ning edendada äärepoolseimates piirkondades sotsiaalset kaasatust ja õiglasi töötingimusi.
- Toetab jõupingutusi, et lahendada äärepoolseimate piirkondade demograafilisi probleeme, sealhulgas noorte väljaränne ja oskuste nappus, hõlbustades kohandatud liikuvuse, naasmise ja töökoha säilitamise kavade väljatöötamist, et anda kodanikele tegelik õigus jääda sinna, kus nad soovivad elada.
- Julgustab liikmesriike võtma kliimameetmete sotsiaalkavade koostamisel arvesse äärepoolseimate piirkondade eripära, kajastades nendes nõuetekohaselt äärepoolseimate piirkondade piiranguid ja konkreetseid investeerimisvajadusi kõige haavatavamate rühmade jaoks.
- Käivitab uue noorteprojekti, et toetada äärepoolseimate piirkondade noorte või noorteorganisatsioonide juhitavaid väikesemahulisi projekte, tuginedes 2023. aastal

⁽²⁹⁾ SWD(2026) 771 final.

⁽³⁰⁾ COM(2026) 650 final.

loodud eelmisest toetuskavast saadud kogemustele ja lisades valitud projektide jaoks mentorlus-/juhendamiskava.

- Toetab riiklikke ja piirkondlikke ametiasutusi, et suurendada eluasemete pakkumist ning parandada sotsiaaleluruumide ja taskukohaste eluasemete kättesaadavust, kaasata investeringuid, edendada reforme ja kaitsta kõige haavatavamaid, nagu on kirjeldatud Euroopa taskukohaste eluasemete kavas.

4. EDASISED SAMMUD: TUGEVAM PARTNERLUS ELi ÄÄREPOOLSEIMATE PIIRKONDADEGA

Äärepoolseimate piirkondade arengu ambitsioonikamat visiooni toetab ka **tugevam partnerlus** Euroopa Komisjoni, nende piirkondade ja vastavate liikmesriikide vahel. Kõnealune partnerlus keskendub tugevdatud koostööle ja peamistele algatustele, mille eesmärk on tagada **ELi toimimise lepingu artikli 349** süstemaatilisem kohaldamine ning suurendada teadlikkust ja tehnilist tuge, et võimaldada olemasoleva regulatiivse paindlikkuse ja rahastamisvõimaluste täielikku ärakasutamist.

4.1. Kehtivatest ELi õigusaktidest tulenevate probleemide lahendamine: õigusaktide pakett

ELi toimimise lepingu artikli 349 kohaldamine on näidanud, et ELi poliitikavaldkondades on **ambitsioonikuse**, järjepidevuse ja tõhususe **tase erinev**. Sidusrühmad ja ametiasutused riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil on neid puudusi konsultatsioonide käigus esile tõstnud⁽³¹⁾. Lisaks näitavad hiljutised uuringud ja aruanded⁽³²⁾ **ELi toimimise lepingu artikli 349 süstemaatilisema kohaldamise** võimalikku kasu, toetades ELi õigusaktide, fondide ja programmide paremat kohandamist äärepoolseimate piirkondade konkreetsete piirangutega.

Selle olukorra lahendamiseks võtab komisjon meetmeid teatavates valdkondades, mis võivad takistada kõnealuste piirkondade majanduskasvu ja mõjutada nende juurdepääsu ühtsele turule. Sellega seoses pööratakse erilist tähelepanu **ELi õigusaktide proportsionaalsele ja järjepidevale kavandamisele ja rakendamisele**, jätkates samal ajal jõupingutusi nende teemade süvalaiendamiseks ELi poliitikavaldkondadesse.

Komisjon pöörab nendele probleemidele erilist tähelepanu, eelkõige konkreetsete meetmete kaudu tulevastes asjakohastes seadusandlikes ettepanekutes ja muudes algatustes sellistes valdkondades nagu riigiabi, väikesemahulise kalalaevastiku uuendamise toetamine, transport, ränne ja juurdepääs eluasemele. Käesolevale teatisele lisatud **õigusaktide pakett** on oluline esimene samm selle lähenemisviisi rakendamise pidevas protsessis. Selles pakutakse välja **esimesed sihipärased kohandamismeetmed, sealhulgas vabastused ja erandid** ELi õiguslikest nõuetest või **nende kohandamine**. Need meetmed võivad tuua käegakatsutavat kasu nendes piirkondades elavatele inimestele, samuti ettevõtjatele (sealhulgas VKEdele) ning kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele.

⁽³¹⁾ Sihipärased konsultatsioonid äärepoolseimate piirkondade juhtide ja asjaomaste ministritega 2025. aasta mais ning tagasisidekorje, mis avaldati 17. novembril 2025 ja lõpeb 12. jaanuaril 2026.

⁽³²⁾ Aruanne äärepoolseimaid piirkondi käsitleva 2022. aasta teatise rakendamise kohta, komisjoni uuringud elamistingimuste ja põhiteenuste kättesaadavuse kohta äärepoolseimates piirkondades, OECD aruanded üleilmsete väärtusahelate kohta ja üksikute piirkondade aruanded.

Õigusaktide pakett hõlmab peamisi poliitikavaldkondi, mis määrati kindlaks ametiasutuste ja sidusrühmadega peetud konsultatsioonide ja teabevahetuse käigus. Pakett koosneb kahest õigusaktist: i) nõukogu määruse ettepanek ning ii) nõukogu otsuse ettepanek.

Õigusaktide paketti kuuluvad järgmised ettepanekud.

- **Maksundus:** muuta dokimaksu käsitlevat nõukogu otsust,⁽³³⁾ lihtsustamaks Prantsusmaa äärepoolseimate piirkondade suhtes kohaldatavat maksustamise erikorda, et võimaldada maksuvabastuse tingimustele vastavate toodete loetelu viivitamatut ajakohastamist ja lühendada nõukogu otsustusprotsessi.
- **Metsandus:** muuta raadamist käsitlevat ELi määrust,⁽³⁴⁾ et näha ette erand selle nõuetest asjaomaste toodete puhul, mida toodetakse ja tarbitakse Prantsuse Guajaanas.
- **Põllumajandus:** muuta määrust, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus,⁽³⁵⁾ et laiendada ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskõlblikkust troopilistele toodetele (nt maniokk, kollajuur).
- **Kalandus:**
 - muuta ühise kalanduspoliitika määrust,⁽³⁶⁾ et lükata Mayotte'i püügivõimsuse ülempiiri kehtestamise tähtaeg edasi 31. detsembrini 2030;
 - muuta ühepoolsete tariifikvootide määrust,⁽³⁷⁾ et anda ühepoolsed tariifsed soodustused punakale riffahvenale, mis on püütud ELi mittekuuluvate riikide laevade poolt Prantsuse Guajaana majandusvööndis ja töödeldud Prantsuse Guajaanas.
- **Ränne:** muuta varjupaigamenetluste määrust,⁽³⁸⁾ et piiril rahvusvahelise kaitse taotlemise eesmärgil riiki sisenemise otsuse saaks teha muu asutus kui määruse alusel määratud menetlev ametiasutus, tuginedes varjupaigaasutuse siduvale arvamusele, kuna need piirkonnad asuvad väljaspool Schengeni ala.

Paketti täiendatakse sobival ajal eraldi õigusaktidega, kui sätted tuleb vastu võtta **teiseste õigusaktidega**.

Lisaks sellele teeb komisjon järgmist:

- Lihtsustab mitteloome toidukauba impordikontrolli Prantsusmaa äärepoolseimates piirkondades, vaadates läbi komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/2126.
- Teeb ettepaneku kehtestada komisjoni delegeeritud õigusaktiga taastuvenergia direktiivi⁽³⁹⁾ V lisas äärepoolseimate piirkondade jaoks fossiilkütuste võrdlusväärtused vedelate biokütuste jaoks.
- Teeb ettepaneku lisada Mauritius jäätmesaadetiste määruse kohase komisjoni delegeeritud õigusaktiga nende OECD-välise riikide loetellu, kuhu võib teatavaid tavajäätmeid taaskasutamise eesmärgil EList eksportida.

⁽³³⁾ Nõukogu otsus 2021/991/EL.

⁽³⁴⁾ Määrus (EL) 2023/1115.

⁽³⁵⁾ Määrus (EU) nr 1308/2013.

⁽³⁶⁾ Määrus (EU) nr 1380/2013.

⁽³⁷⁾ Nõukogu määrus (EL) 2023/2720.

⁽³⁸⁾ Määrus (EL) 2024/1348.

⁽³⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta.

Kõnealune õigusaktide pakett peaks olema osa **pidevast protsessist** ega välista täiendavaid meetmeid valdkondlikul tasandil nii komisjoni kui ka ELi kaasseadusandjate poolt, et tegelda äärepoolseimate piirkondade spetsiifiliste piirangutega.

Üks konkreetne näide on komisjoni hiljuti vastu võetud ettepanek **vaadata läbi ELi heitkogustega kauplemise süsteem**, millega pikendatakse kuni 31. detsembrini 2035 kehtivaid **lennundus- ja merenduslaseid erandeid**, mis hõlmavad lende ja reise äärepoolseima piirkonna ja sama liikmesriigi teise lennujaama või sadama vahel, samuti ühendusi sellesse liikmesriiki kuuluvate äärepoolseimate piirkondade sees või vahel. Komisjon võtab arvesse ka äärepoolseimate piirkondade konkreetseid jäätmekäitluspiiranguid, võimaldades liikmesriikidel **vabastada jäätmete põletamise käitised** nendes piirkondades LHÜde tagastamise kohustusest kuni 31. detsembrini 2035.

Teine näide on ettepanek tugevdada **süsiniku piirimeedet**,⁽⁴⁰⁾ mille puhul kaasseadusandjad teevad ettepaneku kehtestada äärepoolseimate piirkondade jaoks mehhanism, mis võimaldab liikmesriikidel taotleda sihipärast erandit määrusest tulenevatest kohustustest. Komisjon töötab koos kaasseadusandjatega välja sellise erandi tingimused ja loodab vastava seadusandliku menetluse kiiret lõpuleviimist.

Lisaks võimaldab komisjoni ettepanek **riigihangete õigusakti** kohta, millega kehtestatakse ELi uus riigihangete õigusraamistik, liikmesriikidel kohandada selle teatavate aspektide kohaldamist äärepoolseimate piirkondade riigihanketurgude spetsiifiliste probleemidega.

Komisjoni tulevases ettepanekus **Euroopa tootemääruse** kohta, mille eesmärk on ajakohastada toote-eeskirju kogu ühtsel turul, võetakse arvesse ka konkreetseid keskkonna- ja majanduslikke piiranguid, millega äärepoolseimad piirkonnad silmitsi seisavad. Sellega võimaldatakse kohandada konkreetseid tootenõudeid, kui see on tõendatavalt vajalik ja proportsionaalne, eelkõige kohalikke tingimusi silmas pidades, kooskõlas esmaste õigusaktidega, sealhulgas ELi toimimise lepingu artikliga 349.

Muid äärepoolseimaid piirkondi käsitlevaid ELi õigusakte **vaadatakse praegu valdkondlikult läbi**, mis lubab vajaduse korral kindlaks teha, hinnata ja käsitleda äärepoolseimaid piirkondi mõjutavaid võimalikke probleeme. Allpool on esitatud konkreetsed näited valdkondlike poliitikameetmete ja õigusaktide kohandamise kohta.

Komisjon teeb järgmist.

- Tagab piisavad ja põhjendatud abivõimalused äärepoolseimates piirkondades, võttes arvesse nende spetsiifilisi piiranguid, eelkõige üldise grupierandi määruse ning lennujaamadele ja -ettevõtjatele antavat riigiabi käsitlevate 2014. aasta suuniste käimasoleva läbivaatamise raames.
- Hindab algatuse „FuelEU Maritime“ määruse⁽⁴¹⁾ 2028. aasta läbivaatamise raames vajadust pikendada selle alusel äärepoolseimatele piirkondadele praegu tehtavaid ajutisi erandeid, et säilitada nende territoriaalne järjepidevus ja tagada kooskõla neid piirkondi käsitlevate erisätetega, mille kohta komisjon tegi ettepaneku ELi heitkogustega kauplemise süsteemi 2026. aasta läbivaatamise raames⁽⁴²⁾.

⁽⁴¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. septembri 2023. aasta määrus (EL) 2023/1805, mis käsitleb taastuvkütuste ja vähese süsinikuheitega kütuste kasutamist meretranspordis.

⁽⁴²⁾ COM(2026) 616 final.

- Pöörab kalandus- ja vesiviljelussektoris antavat riigiabi käsitlevate suuniste⁽⁴³⁾ 2029. aasta läbivaatamisel erilist tähelepanu äärepoolseimate piirkondade vajadustele.
- Võtab kalanduskontrolli määruse kohaste jälgitavust käsitlevate rakenduseeskirjade ettevalmistamisel arvesse äärepoolseimate piirkondade erivajadusi.

4.2. Dialoogi tugevdamine ja teadlikkuse suurendamine

Selleks et tagada poliitika tõhusam elluviimine ning optimeerida nende piirkondade paindlikkust ja võimalusi, tugevdatakse dialoogi komisjoni ning äärepoolseimate piirkondade ja vastavate liikmesriikide vahel ning lihtsustatakse juurdepääsu teabele.

Selle saavutamiseks võimaldavad erinevad meetmed vahetada korrapäraselt ja struktureeritumalt teavet peamiste valdkondlike poliitikameetmete kohta ning suurendada äärepoolseimate piirkondade teadlikkust neid mõjutavatest komisjoni peamistest algatustest, sealhulgas õigusaktidest, fondidest, programmidest, üritustest ja projektikonkurssidest⁽⁴⁴⁾.

Komisjon teeb järgmist.

- Loob spetsiaalse portaali, mis võimaldab otsest koostööd äärepoolseimate piirkondadega ja koondab asjakohast teavet järgmise kohta: tagasisidekorje ja konsultatsioonid tulevaste poliitiliste algatuste, õpikodade, seminaride ja ürituste kohta, mis pakuvad huvi äärepoolseimatele piirkondadele kõigi ELi poliitikavaldkondade, õigusaktide ja programmide puhul⁽⁴⁵⁾.
- Tugevdab koostööd komisjoni, äärepoolseimate piirkondade ja nende liikmesriikide vahel, et integreerida kõnealuste piirkondade eripära paremini ELi poliitika kujundamisse, sealhulgas järgmise kaudu: komisjoni äärepoolseimate piirkondade töörühm; iga-aastane struktureeritud dialoog; sihipärane teabevahetus ning peamisi valdkondlikke poliitikasuundi käsitlevad seminarid.
- Teeb koostööd ELi ÜPP võrgustiku ja LEADERi võrgustiku kohaliku algatusrühmaga, et kaasata nende liikmesriikide esindajaid, kuhu äärepoolseimad piirkonnad kuuluvad.

Komisjon julgustab äärepoolseimaid piirkondi ja nende liikmesriike tegema järgmist.

- Kasutama ELi õigusaktides äärepoolseimate piirkondade eripäraga tegelemiseks ette nähtud paindlikkust ning seadma sisse korrapärased dialoogid riiklike ja piirkondlike ametiasutuste vahel, et lahendada probleeme ja maksimeerida nende piirkondade võimalusi.
- Andma aru riiklikul ja piirkondlikul tasandil kavandatud meetmetest ning tegema kindlaks probleemid, mille puhul ELi, riikliku ja piirkondliku tasandi koordineeritud tegevus võiks pakkuda tõhusamaid lahendusi.

⁽⁴³⁾ Komisjoni teatis „Suunised kalandus- ja vesiviljelussektoris antava riigiabi kohta“ (2023/C 107/01).

⁽⁴⁴⁾ Komisjon pidas 21. aprillil 2026 dialoogi rakendamise üle kõigi äärepoolseimate piirkondade peamiste majandussektorite esindajatega. Eesmärk oli teha kindlaks peamised tõkked ja kitsaskohad, mis takistavad juurdepääsu ühtsele turule ja ettevõtete koostööd nende geograafilises piirkonnas.

⁽⁴⁵⁾ Komisjoni ettepanek (COM(2025) 545 final) sisaldab ühtset portaali kui ühtset juurdepääsupunkti rahastamisvõimalustele kogu ELi eelarve piires.

4.3. Äärepoolseimate piirkondade spetsiifiliste piirangute integreerimine uutesse algatustesse

Komisjon järgib integreeritud lähenemisviisi **paremale õigusloomele** nii uute algatuste ettevalmistamisel kui ka kehtivate algatuste hindamisel. Selles raamistikus ja kooskõlas teatisega „Lihtsam, selgem ja paremini täidetav ELi normistik“⁽⁴⁶⁾ koostab komisjon vajalikud tõendid ja analüüsi, lähtudes algatuste laadist ja nende eeldatavast mõjust.

See sisaldab **eri piirkondadele avalduva erineva mõju analüüsi**, kui selline mõju on olemas. Territoriaalse mõju analüüs võib toetada kohapõhiste riskide, jaotusliku mõju ja võimalike leevendusmeetmete kindlakstegemist, kui oluline mõju jaotub ebaühtlaselt eri liiki piirkondadele, näiteks äärepoolseimatele piirkondadele. Nagu parema õigusloome lähenemisviisile kohane, püüab komisjon varases etapis kindlaks teha, kas tulevasel algatusel võib olla **märkimisväärne ja erinev mõju äärepoolseimatele piirkondadele**, ning võtab seda mõju lõimitult arvesse mõjuhindamisprotsessis;

Selleks et tagada **äärepoolseimate piirkondade vaatenurga** süstemaatiline integreerimine komisjoni tulevaste algatuste kavandamisse, **vaatab komisjon läbi** äärepoolseimate piirkondadega seotud algatused. Lisaks suurendab komisjon selliste algatuste nähtavust, mis võivad mõjutada äärepoolseimaid piirkondi, ning motiveerib neid aktiivselt osalema asjakohastes tagasisidekorjetes ja avalikes konsultatsioonides.

Komisjon teeb järgmist.

- Loob äärepoolseimate piirkondade portaalis eraldi osa „Jaga oma seisukohti“, et teavitada äärepoolseimate piirkondade sidusrühmi eelseisvatest avalikest konsultatsioonidest, tagasisidekorjetest ja muudest nende jaoks eriti olulistest algatustest.
- Võtab kooskõlas parema õigusloome protsessiga oma asjakohastes tegevustes paremini arvesse äärepoolseimate piirkondade spetsiifilisi piiranguid, sealhulgas olemasolevate ELi poliitikameetmete stressitestides ja valdkondlike dialoogide abil algatuste üle, mis on nende piirkondade jaoks eriti olulised.

Komisjon julgustab äärepoolseimaid piirkondi ja nende liikmesriike tegema järgmist.

- Vastama tagasisidekorjetele ja avalikele konsultatsioonidele komisjoni algatuste kohta, mis võivad mõjutada äärepoolseimaid piirkondi.
- Hoiatama komisjoni varakult tulevaste ELi algatuste võimaliku negatiivse mõju eest, põhjendades seda andmete ja teabega.

4.4. ELi poliitika, fondide ja programmide mõju maksimeerimine äärepoolseimates piirkondades

EL on järjepidevalt toetanud äärepoolseimaid piirkondi, suurendades aastatel 2021–2027⁽⁴⁷⁾ **ühtekuuluvus-, põllumajandus- ja kalanduspoliitika** ning fondide raames märkimisväärselt konkreetseid ELi rahalisi vahendeid.

⁽⁴⁶⁾ COM(2026) 380 final.

⁽⁴⁷⁾ ELi 2021.–2027. aasta eelarves on komisjon ühtekuuluvus-, põllumajandus- ja kalanduspoliitika vahenditest äärepoolseimate piirkondade jaoks eraldanud 16 miljardit eurot, mida on oluliselt rohkem kui 2014.–2020. aastal eraldatud 13 miljardit eurot.

Ühtekuuluvuspoliitika ja rahastamine on jätkuvalt väga olulised, et **vähendada erinevusi**, tõsta **elatustaset** ja luua seeläbi tingimused, mis julgustavad inimesi nendesse piirkondadesse jääma, tagades oma kodanikele **õiguse jääda kohta**, mida nad nimetavad koduks. See aitab parandada **elutähtsaid teenuseid** ja **ühendatust**, sealhulgas ELi investeeringuid lennujaamadesse ja digitaalsesse ühenduvusse, samuti **haridust, tööhõivet** ning **innovatsiooni** ja **tehnoloogiat**, keskendudes VKEdele. **Ühtekuuluvuspoliitika vahehindamise** raames on enamik äärepoolseimaid piirkondi suurendanud investeeringuid ELi peamistesse strateegilistesse prioriteetidesse, sealhulgas taskukohastesse eluasemetesse, veekerksusse, energiasüsteemi ümberkujundamisse ning kaitseks ja julgeolekusse (nt sadamate ja lennujaamade kahesuguse kasutusega taristu).

POSEI programmiga toetatakse kohalikku põllumajandust põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste, turu stabiliseerimise, töötlemise, lisaväärtuse loomise ja tarneahela parandamise kaudu, samal ajal kui **Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi** (EAFRD) abil edendatakse maapiirkondade ajakohastamist, kestlikkust ja konkurentsivõimet. Kalanduse valdkonnas saab **Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondist** (EMKVF) toetada äärepoolseimate piirkondade ettevõtjaid, aidates hüvitada nende täiendavaid tegevuskulusid ning edendades kestlikku kalapüüki, vesiviljelust ja sinimajanduse kasvu, tasakaalustades samas majandusarengut mere elurikkuse kaitsega.

Selleks et maksimeerida ELi vahendite mõju äärepoolseimates piirkondades, on oluline tugevdada haldus- ja projektiarendussuutlikkust, parandada juurdepääsu konkurentsipõhiste ELi programmidele, edendada koostöötet eri rahastamisallikate vahel ja hõlbustada tõhusat rakendamist. Selle saavutamisel on keske tähtsusega tugev koostöö kõigil valitsemistasanditel ja iga piirkonna vajadustele kohandatud eksperditeadmised.

4.4.1 Vajadus suurema haldus- ja tehnilise suutlikkuse järele

Selleks et maksimeerida ELi vahendite mõju äärepoolseimates piirkondades, on väga oluline teha tihedat koostööd kõigil valitsemistasanditel ning arendada eksperditeadmisi, mis on kohandatud iga piirkonna ainulaadsetele vajadustele. Tegelda tuleb **struktuuriliste puudustega** mõnes äärepoolseimas piirkonnas, eelkõige seoses **haldus- ja tehnilise suutlikkusega**, et rakendada eelarve jagatud täitmise alla kuuluvaid fonde ja arendada projekte. Lisaks on oluline tõhustada projektide kavandamist ja eksperditeadmisi, et töötada välja tegelikele vajadustele kohandatud kvaliteetsed projektid, meelitada ligi avaliku ja erasektori investeeringuid ning rakendada tõhusalt keerukaid projekte.

Komisjoni 2022. aasta äärepoolseimate piirkondade strateegiaga võeti kasutusele **nõustamisvahend**, mis on mõeldud üksnes nendele piirkondadele, et vastata nende konkreetsetele vajadustele. See taotluspõhine nõustamisvahend aitas neil ellu viia vajalikke reforme ja investeeringuid, kasutada ära koostöövõimalusi ELi programmides ja parandada oma haldussuutlikkust.

2023. aastal rahastati **tehnilise toe instrumendist** Prantsusmaa äärepoolseimate piirkondade jaoks mõeldud OECD projekti,⁽⁴⁸⁾ mis hõlmas riiklikku ja piirkondlikku tegevuskava ning vahendeid, et hõlbustada osalemist ELi konkurentsipõhistes programmides. Lisaks saavad liikmesriigid ja äärepoolseimad piirkonnad kasutada **ühisabi Euroopa piirkondade projektide toetamiseks** (JASPERS), et suurendada

⁽⁴⁸⁾ „ELi programmide parem kasutuselevõtt otsese ja kaudse eelarve täitmise raames äärepoolseimates piirkondades“ – tehnilise toe instrument 2023.

tehnilist suutlikkust suuremahuliste transpordi-, energia-, jäätme- ja reoveekäitlus- ning innovatsiooniprojektide arendamiseks.

Äärepoolseimate piirkondade spetsiifiliste rahastamis-, haldus- ja tehniliste vajaduste rahuldamiseks on oluline edendada pidevat dialoogi ja koostööd, mis võimaldab vahetada parimaid tavasid ja uuenduslikke lahendusi ELi vahendite tõhusaks kavandamiseks ja rakendamiseks. Osaliselt saavutatakse see selliste meetmete kaudu nagu eespool nimetatud **spetsiaalne äärepoolseimate piirkondade portaal** ja **temaatilised seminarid**, kuid vaja on ka täiendavaid algatusi, et **suurendada suutlikkust** mitmesuguste ELi programmide ja fondide puhul.

Komisjon teeb järgmist.

- Võtab äärepoolseimate piirkondade jaoks kasutusele täiustatud nõustamisvahendi, et pakkuda täiendavat toetust ja soovitusi. Nõustamisvahend pakub sidusrühmadele kohandatud teenuste ühtlustatud kogumit, lihtsustatud taotlusprotsessi ja aitab kasutada muid vahendeid.
- Edendab olemasolevate vahendite pakutavaid võimalusi, et toetada äärepoolseimate piirkondade haldusasutusi ja võimalikke ELi rahaliste vahendite saajaid (nt TAIEEX, FI Compass, aruka spetsialiseerumise platvorm, Green Assist).
- Töötab välja kohandatud meetmed, et suurendada suutlikkust korraldusasutuste tasandil, näiteks katseprojekt ühtekuuluvuspoliitika juhtimis- ja kontrollisüsteemis vajalike oskuste ligimeelitamise, arendamise ja säilitamise parandamiseks.
- Edendab äärepoolseimate piirkondade väiksemate organisatsioonide osalemist programmides „Euroopa horisont“, „Erasmus+“ ja „Loov Euroopa“ ning muudes asjakohastes konkurentsipõhistes programmides, pakkudes konkreetseid toetusmeetmeid, nagu kontaktide loomise hõlbustamine ja võrgustikes osalemise edendamine, ning kättesaadavaid projektivorme (nt tugevdatud mentorlus ja ettevalmistavad külastused programmi „Erasmus+“ ja programmi „Euroopa horisont“ projekti [NCP WIDERA.NET](https://www.widera.net) raames).

Komisjon julgustab äärepoolseimaid piirkondi ja nende liikmesriike tegema järgmist.

- Eraldama piisavalt vahendeid ja eksperditeadmisi ELi programmide ja fondide tõhusaks rakendamiseks nii piirkondlikul kui ka riiklikul tasandil, mida toetavad liikmesriikide jõupingutused haldus-, analüütilise ja tehnilise suutlikkuse suurendamiseks.
- Otsima aktiivselt võimalusi ELi, riiklike ja piirkondlike fondide ja programmide koosmõjuks, eelkõige ELi uue pikaajalise eelarve (mitmeaastane finantsraamistik 2028–2034) ettevalmistamisel.
- Kasutama täiel määral ära olemasolevaid ELi vahendeid, et suurendada piirkondade haldus- ja tehnilist suutlikkust (nt TAIEEX-REGIO Peer2Peer+, JASPERS).
- Kiirendama ELi vahendite kasutuselevõttu ja maksimeerima nende mõju programmitöö perioodil 2021–2027, sealhulgas kasutades kõiki lihtsustamisvõimalusi (nt kuludega sidumata rahastamine ja lihtsustatud kuluvõimalused).

4.4.2 Järgmine mitmeaastane finantsraamistik (2028–2034)

Praegu on toetus äärepoolseimatele piirkondadele jaotatud mitme ELi fondi vahel ja koordineerimine on vähene. Komisjoni ettepanekus mitmeaastase finantsraamistiku 2028–2034 kohta,⁽⁴⁹⁾ mida praegu arutatakse Euroopa Parlamendis ja nõukogus, võetakse uue finantsstruktuuri keskse osana kasutusele **riikliku ja piirkondliku partnerluse kavad**, milles on ühendatud struktuuriinvesteeringud ja peamised reformid. Äärepoolseimatel piirkondadel ja nende liikmesriikidel on suurem vastutus oma eesmärkide, vaheeesmärkide, sihtide ja väljundite seadmisel ELi vahendite rakendamiseks. Liikmesriikide kohustused oma äärepoolseimate piirkondade ees seoses konkreetsete reformide ja investeeringutega on siiski tihedalt seotud **ELi strateegiliste prioriteetidega**, suurendades seeläbi ELi vahendite mõju.

Riikliku ja piirkondliku partnerluse fondi⁽⁵⁰⁾ ettepanekus **tunnistatakse** äärepoolseimate piirkondade ees seisvaid **spetsiifilisi probleeme**,⁽⁵¹⁾ nõudes asjaomastelt liikmesriikidelt äärepoolseimate piirkondade piirangute käsitlemise meetmete lisamist oma riikliku ja piirkondliku partnerluse kavadesse. Kooskõlas tänaste sekkumistega võimaldavad riikliku ja piirkondliku partnerluse kavad võtta meetmeid sellistes valdkondades nagu toiduga kindlustatus, eluase, transport ja digitaalne ühendatus, energeetika, vesi, jäätmekäitlus, haridus ja oskused, ränne, kliimamuutused, keskkonnakaitse, tervishoid ja majandusareng, sealhulgas sinimajandus. Kõige olulisem on see, et riiklike ja piirkondlike partnerluse kavadega nähakse ette **integreeritud raamistik** selliste meetmete kavandamiseks, mis hõlmavad struktuuriinvesteeringuid ja kompenseerivat toetust ühtekuuluvus- ning ühise põllumajandus- ja kalanduspoliitika raames.

Liikmesriikidel oleks **paindlikkus** oma riikliku ja piirkondliku partnerluse kavade koostamisel ning nad võiksid lisada eraldi peatüki äärepoolseimate piirkondade meetmete kohta. **Partnerluspõhimõte** jääb riiklike ja piirkondlike partnerluse kavade keskmesse ning äärepoolseimatel piirkondadel on võimalus säilitada oma roll korraldusasutustena ja jätkata otsesuhtlust komisjoniga.

Liikmesriike ja piirkondi julgustatakse juba alustama oma kavade koostamist ning komisjon on valmis neid vajaduse korral abistama ja protsessis osalema. Kogu protsessi jooksul ja kavade hindamisel tagab komisjon, et **äärepoolseimate piirkondade eripära** võetakse piisavalt arvesse ning et nad kaasatakse asjakohaste meetmete kavandamisse ja saavad piisavat toetust oma ainulaadsete probleemide lahendamiseks.

Lisaks riikliku ja piirkondliku partnerluse kavadele sisaldab komisjoni ettepanek **Euroopa Konkurentsivõime Fondi** kohta eesmärgi kasutada ära äärepoolseimate piirkondade potentsiaal geostrateegiliste tugipunktidenä, sealhulgas toetades nende VKEsid, kuna VKEd on nende piirkondade peamine ettevõtlusstruktuur. Komisjon püüab selle prioriteedi raames toetada äärepoolseimate piirkondade aktiivset osalemist, korraldades tulevaste konkurentsivõime fondi programmide käigus mitmeid asjakohaseid **virtuaalseid seminare**.

⁽⁴⁹⁾ [ELi eelarve aastateks 2028–2034](#).

⁽⁵⁰⁾ 2025/0240(COD) – Ettepanek määruse kohta, millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond aastateks 2028–2034 ning muudetakse määrust (EL) 2023/955 ja määrust (EL, Euratom) 2024/2509 – COM(2025) 565/2, 16.7.2025.

⁽⁵¹⁾ Kooskõlas komisjoni määruse ettepaneku (millega kehtestatakse ELi piirkondliku ja riikliku partnerluse kava) VI jaotise sätetega.

Tulevase instrumendi „**Gloaalne Euroopa**“ määruse, Interregi, ülemeremaade ja -**territooriumide**, sealhulgas Gröönimaa **assotsieerimise** otsuse ning riikliku ja piirkondliku partnerluse kavade rahastamise omavahelist seotust tugevdatakse alates programmitöö perioodi algusest. See optimeerib äärepoolseimate piirkondade integreerimist oma naabruskonda.

Äärepoolseimate piirkondade eripära (nt nende turgude ja projektide väiksem maht) võib kaasa tuua suuremad kulud ja raskused juurdepääsul erasektori rahastamisele, mis omakorda mõjutab nende konkurentsivõimet ja investeerimissuutlikkust. Need turutingimused ja -tõrked tuleks nõuetekohaselt kindlaks teha, kuna **rahastamisvahendite kasutamise laiendamine** on avaliku ja erasektori täiendavate ressursside tagamiseks kesksse tähtsusega, võttes eelkõige arvesse järgmise mitmeaastase finantsraamistikus kavandatud paindlikkust.

Komisjon teeb järgmist.

- Töötab välja kohandatud meetmed (nt koolitused ja seminarid projektide kavandamise ja fondide rakendamise kohta uue mitmeaastase finantsraamistiku, sealhulgas riikliku ja piirkondliku partnerluse kavade raames, ning rakendusnõuete kohta).
- Korraldab asjakohasel juhul äärepoolseimate piirkondade ametiasutustele ja sidusrühmadele spetsiaalseid seminare, et jagada teavet Euroopa Konkurentsivõime Fondi, Euroopa ühendamise rahastu,⁽⁵²⁾ programmi „Euroopa horisont“, programmi „Erasmus+“ ja AgoraEU pakutavate võimaluste kohta mitmeaastases finantsraamistikus 2028–2034, kui see on vastu võetud.
- Hindab, kas iga asjaomase liikmesriigi riikliku ja piirkondliku partnerluse kavas võetakse piisavalt arvesse äärepoolseimate piirkondade erivajadusi, sealhulgas vajadust suurendada haldussuutlikkust.
- Hindab turutõrgete olemasolu seoses rahastamisele juurdepääsuga äärepoolseimates piirkondades ja edendab seejärel kohandatud finantstooteid eelarve jagatud täitmise raames koos eriabiga sidusrühmadele.

Komisjon innustab asjaomaseid liikmesriike ja äärepoolseimaid piirkondi tegema järgmist.

- Tagama, et äärepoolseimad piirkonnad saaksid riikliku ja piirkondliku partnerluse kavadest täit kasu, määraes kindlaks nende peamised reformi- ja investeerimisprioriteedid ning võttes arvesse Euroopa poliitika võrdlusraamistikku, sealhulgas Euroopa poolaasta riigipõhiseid soovitusi ja muid asjakohaseid dokumente.
- Tugevdama äärepoolseimate piirkondade haldussuutlikkust ning tagama piisavad inimressursid, rahalised vahendid ja eksperditeadmised, et toetada ELi vahendite õigeaegset, tõhusat ja tulemuslikku rakendamist.
- Kasutama ära tehnilist abi, et toetada tulevaste ELi programmide täielikku rakendamist mitmeaastase finantsraamistiku 2028–2034 raames.
- Kaaluma rahastamisvahendite kasutamist täiendavate erasektori vahendite kaasamiseks, et maksimeerida ELi fondide mõju.

(52) Connecting Europe Facility - European Commission.

5. KOKKUVÕTE

Äärepoolseimatel piirkondadel on Euroopa Liidus kasvav strateegiline tähtsus, eriti praeguses geopoliitilises kontekstis. Nende strateegilised asukohad annavad ELile ainulaadse võimaluse laiendada oma kohalolekut ning tugevdada positsiooni ja mõju üleilmse osalejana. Komisjon on endiselt täielikult pühendunud äärepoolseimate piirkondade ja Mandri-Euroopa elatustaseme ja arengu vahelise lõhe ületamisele. Komisjon soovib suurendada toetust püsivate probleemide lahendamiseks, et kõnealused piirkonnad saaksid jõudsalt areneda, kasutades ära oma ainulaadseid eeliseid.

Selleks esitatakse käesolevas teatises üldine visioon, kuidas tugevdada ELi suutlikkust vastata nende piirkondade spetsiifilistele vajadustele järjepidevamal ja ambitsioonikamal viisil. Visiooni aluseks on koostöö liikmesriikidega, et saavutada märkimisväärset sotsiaalmajanduslikku edu kooskõlas ELi laiemate eesmärkidega – ühtsus, jõukus ja strateegiline autonoomia. Äärepoolseimate piirkondade mõjuvõimu suurendamiseks on strateegia eesmärk luua ka tugevam partnerlus komisjoni, äärepoolseimate piirkondade ja vastavate liikmesriikide vahel, et tagada ELi toimimise lepingu artikli 349 süstemaatilisem rakendamine.

Strateegia peamise tulemusena kavatseb komisjon vastu võtta esimese õigusaktide paketi äärepoolseimate piirkondade jaoks. See ei ole ühekordne tegevus, sest õigusaktide paketi tõhusust kontrollitakse korrapäraselt. Muude oluliste tulemuste hulka kuuluvad meetmed dialoogi tugevdamiseks ja selle tagamiseks, et äärepoolseimaid piirkondi võetaks asjakohastes tulevastes ELi algatustes nõuetekohaselt arvesse, samuti meetmed, mis loovad eeldused nende haldus- ja tehnilise suutlikkuse parandamiseks. Kõnealused meetmed võimaldavad äärepoolseimatel piirkondadel maksimeerida mitmeaastase finantsraamistiku 2028–2034 pakutavaid võimalusi.

Komisjon jälgib tähelepanelikult strateegia ja selle prioriteetsete meetmete rakendamist, tehes koostööd äärepoolseimate piirkondade ja vastavate liikmesriikidega, et muuta uuendatud ambitsioon käegakatsutavateks tulemusteks. Tugevamad ja vastupidavamad äärepoolseimad piirkonnad tugevdavad liitu tervikuna – selle ühtekuuluvust ja konkurentsivõimet, suutlikkust kriisidele vastu pidada ja neile reageerida ning võimet edendada oma huve ja väärtusi maailmas.